

Lahopuun lumous -satu

Tavoite: Metsäluonnon monimuotoisuuden ja lahopuun tärkeyden ymmärtäminen

Kohderyhmä: 0.–2. lk

Kesto: 30 min

Tarvikkeet: tutkimusvälineitä (luuppeja, suurennuslaseja)

Satu kertoo metsähiiri Nupusta, joka haluaa suojella metsäluonnon monimuotoisuutta. Hän tutkii vanhaa lahopuuta ja oppii, kuinka tärkeä se on metsän monimuotoisuudelle. Tarinan edetessä lapset pääsevät tekemään toiminnallisia ryhmätehtäviä, jotka liittyvät lahopuussa eläviin kasveihin ja eläimiin sekä metsäluonnon monimuotoisuuden suojeluun. Etsitään metsästä paikka, jossa lasten on hyvä kuunnella satua. Ohjaaja varmistaa ennalta, että paikan lähistöltä löytyy lahopuu tutkittavaksi. Lapset asettuvat ohjaajan lähelle, vaikka puuhun nojaten, kuuntelemaan satua. Ohjaaja lukee sadusta pätkän ja tehtävät tehdään siinä kohtaa satua, kun ne tulevat vastaan.

Lahopuun lumous

Luku 1

Kaukana kaupungin takana, siellä missä sammal peittää polut ja puiden latvat kurottavat taivaaseen, seiso i vanha lahopuu. Lahopuu ei ollut enää vihreä ja tuuhea – sen oksat olivat katkenneet, runko haljennut ja kuori hilseillyt pois. Mutta metsän eläimet tiesivät: lahopuu oli metsän sydän.

Sen juurella asui pieni metsähiiri nimeltä Nuppu, joka rakasti seikkailuja ja salaisuuksia. Eräänä aamuna herättyään Nuppu kaipasi seikkailua ja halusi lähteä tutkimaan metsän salaisuuksia.

Nuppu kiipesi lahopuun rungolle ja kuuli hiljaisen kuiskauksen. Se tuli puun sisältä.

"Minä olen lahopuu. Vaikka olen kuollut ja lahoan, minussa asuu vielä paljon elämää – jos vain katsot tarkasti."

Nuppu tutki puuta ja kurkisti sen koloihin. Tarkkasilmäisenä hiirenä se huomasi, että puussa oli tosiaan paljon elämää. Puussa kasvoi paljon jäkälää, sammalia ja kääpiä. Sieltä löytyi myös hyönteisiä ja koppakuoriaisia. Lintujakin siellä asusteli. Lahottajat hajottivat puuta vapauttaen ravinteita kasveille uudelleen käyttöön.

Nuppu ymmärsi: lahopuu oli koti monille, vaikka se olikin jo kuollut.

Tutkitaan mekin yhdessä lahopuuta!

Tehtävä 1: Lahopuun asukkaiden etsintä

Tutkitaan lahopuun elämää.

- Etsitään läheltä lahopuu tai kaatunut maapuu.
- Havainnoidaan, mitä elämää puussa näkyy. Mitä kasveja, eläimiä ja sieniä löydetään? Lapsille annetaan aikaa tutkia puuta ja jutella keskenään. Tutkimiseen voi halutessaan käyttää esim. suurennuslaseja.
- Kysymyksiä, joilla voi tarvittaessa ohjata lapsia tutkimisessa:
 - Löydätkö kääpiä eli puussa kasvavia sieniä?
 - Kasvaako puussa jäkäliä tai sammalia?
 - Onko puu kovaa vai pehmeää?
 - Onko kaarna irronnut ja löydätkö paljaassa rungossa kaarnakuoriaisen jälkiä?
 - Löydätkö hyönteisiä tai muita pieneliöitä?
 - Löydätkö tikan tekemiä koloja?
- Keskustellaan yhdessä löydöistä:
 - Mitä kasveja ja sieniä huomasitte?
 - Mitä eläimiä löysitte?
 - Miten lahopuu eroaa elävästä puusta?
 - Miksi on tärkeää, että metsissä on paljon lahopuita?

Luku 2

Eräänä päivänä metsään saapui joukko ihmisiä, jotka halusivat siivota metsää.

"Nämä kuolleet puut ovat rumia," he sanoivat. He aikoivat kaataa lahopuun ja viedä sen pois.

Nuppu juoksi kertomaan metsän eläimille. "Meidän täytyy tehdä jotain!" hän huusi.

Pöllö nimeltä Viima mietti hetken. "Meidän täytyy näyttää, kuinka tärkeä lahopuu on. Kun ihmiset ymmärtävät, he voivat suojella sitä."

He kokosivat metsän eläimet: linnut, sammakot, jänikset ja jopa mäyrän, joka harvoin tuli esiin päivällä. He päättivät pitää puheen lahopuun juurella.

Meidän tehtävänä on auttaa metsän eläimiä keksimään puhe ihmisille.

Tehtävä 2: Tee metsän puolustuspuhe!

Mietitään yhdessä, miten eläimet voisivat perustella ihmisille, miksi heidän tulisi säilyttää lahopuut. Voitte käyttää alla olevaa puheen runkoa täydentäen sitä lasten ajatuksilla. Ohjaaja lukee yhdessä valmistetun puheen.

Hyvät kuulijat,

Haluan kertoa teille, että lahopuut ovat (adjektiivi) ja (adjektiivi).

Lahopuita pitää suojella, koska niissä elää _____, _____ ja _____.

Lahopuilla elää esimerkiksi (adjektiivi) ötököitä, (adjektiivi) kääpiä ja (adjektiivi) sammalta.

Lahopuu on monen lajin (adjektiivi) koti.

Meidän eläinten mielestä _____.

Haluaisimme sanoa teille ihmiset, että _____.

Kiitos, kun kuuntelit!

Luku 3

Puhe oli menestys. Ihmiset pysähtyivät, kuuntelivat ja näkivät metsän monimuotoisuuden uudella tavalla. He päättivät jättää lahopuun paikoilleen ja suojella metsän vanhimpia osia.

"Emme tienneet, että vanha puu voi olla näin tärkeä," sanoi yksi heistä. "Me emme viekään lahopuita pois metsästä. Me suojelemme niitä."

Metsä huokaisi helpotuksesta. Lahopuu jäi paikoilleen, ja se täytti taas elämällä.

Ja sinä, joka kuljet metsässä – pysähdy, katso ja kuuntele. Metsä kertoo tarinoita, jos vain maltat kuunnella.

Tietoa lahopuista ohjaajan tueksi

Tärkein metsän monimuotoisuutta lisäävä asia on lahopuu. Mitä enemmän metsään jätetään lahopuuta ja eri-ikäisiä puita, sitä monimuotoisempaa metsän luonto on. Lahopuu on kaatunutta tai muuten kuollutta puuta, jota hajottajat ovat alkaneet hajottaa. Hajottajat palauttavat samalla ravinteet takaisin kasvien käyttöön.

Pystyyn kuolleet puut tarjoavat ravintoa hyönteisiä syöville tikoille sekä pesäpaikkoja tiiaisille ja muille kolopesijöille. Sekä pystyyn kuolleilla että maahan kaatuneilla lahopuilla viihtyvät käävät, sienet, sammalet, monet jäkälät, hyönteiset ja kovakuoriaiset. Monet lajit elävät vain lahopuissa ja lahopuiden vähäisen määrän vuoksi monet lajit ovatkin uhanalaisia.

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Valkeakosken 4H-yhdistyksen Mennään metsään 4H -hanke on saanut avustusta ympäristöministeriön hallinnonalan ympäristökasvatuksen ja -valistuksen hankeavustuksena 2025.